

НАРОДНИТЪ ЧИТАЛИЩА ВЧЕРА И ДНЕСЪ

Читалищата сж самобитна рожба на нашата общественост. Духовното ни възраждане създаде тѣзи просвѣтни и културни институти на времето си, за да служатъ за пробуда и свѣстяване на нашия народъ и на нашето племе. Тѣ бѣха не само допълнителни институти къмъ училищата за ограмотяване на народа, но и срѣдища на национална пробуда, поставяйки си широки обществени задачи. Чрезъ народнитѣ читалища всички обществени дейци и сили се обединяваха, за да служатъ на освободителното — духовно и политическо дѣло на България.

Тия широки цели, както и самото устройство на нашето читалище, обуславятъ неговата самобитност.

Читалището не е само обществена библиотека или читалня, а сдружение, което си поставя освенъ чисто просвѣтни цели, но и обществени цели. Българската общественост, поставена при други условия, различни отъ тия на другитѣ народи, създаде народнитѣ читалища съ устройство на свободни сдружения и съ цели, който далеко надхвърляха ония на чисто просвѣтнитѣ частни институти въ чужбина — народнитѣ библиотеки и читални. Затова и при законодателствуването по въпроса за читалищата ние не можехме да следваме чужди примѣри, а трѣбваше да се съобразяваме само съ нашата действителност, за да запазимъ и да създадемъ нови благоприятни условия за читалището, каквито творческия усетъ на общественика — читалищень деецъ — бѣ създалъ.

Но тъкмо поради този особенъ характеръ на читалищата, поставяйки си и обществени задачи, изтъквало се е, че днесъ тѣ сж изживѣли времето си, както е случая, до известна степенъ, съ нашитѣ манастири, които престанаха да играятъ оная роля, която сж имали въ миналото, особено въ епохата на нашето възраждане, когато сж създавали и поддържали свои училища и читални.

Днесъ е излишно да се опровергава това мнение. Развитието и ръстътъ на читалищата следъ освобождението сочатъ безспорно, че и днесъ тѣ сж необходими срѣдища не само за училищна просвѣта, но и такива съ културни и широко обществени задачи. За постигане на тия цели спомага и устройството на българското читалище, което не само е общедостѣпна читалня, но сдружение съ свой организационенъ животъ. Затова и задачата на нашето читалище не може да се сведе само до това — да поддържа и засилва грамотността, но да повдига общото умствено и културно равнище на народа, защото има разлика между грамотностъ и културностъ. Има народи съ по-малка грамотностъ, но съ по-голѣма културностъ отъ нашия. Задачата на читалището трѣбва да бжде: да поддържа и продължи грамотността и я превърне въ по-голѣма култура. Срѣдства и по-добри условия за постигане на тая цель се създадохъ съ законътъ за Народнитѣ Читалища. Пъкъ и самия животъ въ последнитѣ години създаде повече условия и нови срѣдства за сжщата цель.